

את קורס האלחוט שנערך בבסיס ההדרכה של חיל הקשר: בה"ד 7 בחודש מאי שנת 1961, עברנו בשתי מחלקות: 77, 78. לא מדובר בקורס קצר בן 3 שבועות, אלא בקורס אלחוט (מורס) נרחב.

הקורס נמשך כארבעה חודשים וכלל לימוד שפת המורס (אותות קליטה ושידור), נוהל אלחוט דיבור, נוהל אלחוט מורס והפעלת מכשירי-קשר שונים, חוטיים ואלחוטיים.

יום אחד לקראת סיום הקורס, הגיע לבסיס ההדרכה הזה צוות בן שלושה אנשים בטנדר. סא"ל מייק הג'ינג'י, הלא הוא יעקב מיכאלי (המג"ד), שהיה קירח וג'ינג'י, חייכן אבל מפחיד, רס"ן פתחיה פייג (קמב"ץ היחידה) ורס"ר קלמנט כהן (המחסנאי, שנהג ברכב).

הקצינים ביקשו לראיין את כל מי שקיבל ציון א' או ב' בקורס האלחוט כדי לשבצם כאלחוטנים ביחידה המוקמת. וזאת, לפני הבחירה של בה"ד 7 שתמיד בחר ראשון את אותם חניכים בקורס שיעד להדרכה.

נבחרנו, איפוא כ 15 איש משתי המחלקות. נאמר לנו שהדבר סודי ואסור לשאול שאלות.

מימין נדב וחגי 1960, בבה"ד 7

נכנסנו אחד אחד לראיון במשרד הבה"ד. מצד אחד של השולחן ישבנו אנו החניכים ומולנו ישבו מייק ופתחיה. בחנו אותנו תחילה בשאלות ידע כללי. "מ.ק. 10 קולט יותר טוב ביום או בלילה?", "בעמידה או בשכיבה?", "ואם יורד גשם", "ואם יש אדים?", "מה היא האטמוספירה?", "ואיך מתפשטים גלי הרדיו?", "והאם תסכים

לקפוץ לים ע"י קפריסין עם מכשיר קשר, אם נבקש". אחר כך שאלות אישיות יותר לרבות השקפותינו הפוליטיות.

כשם שבאו – כך הסתלקו. בחטף. ביום האחרון של הקורס, הוצבו כל מסיימיו ליחידות צה"ל השונות, ונשארנו שלושה: מיכאל רייך מעין חרוד (איחוד), אני - חגי בן גוריון מבית השיטה ומשה סלומון מתל-אביב. הודיעו לנו כך: "אתם מועמדים ליחידת חי"ק 374 ולכשתגיעו ליחידה זו, תגידו שאתם האנשים של פתחיה." וכך היה. מצוידים בטפסים הדרושים, חצינו את הכביש, הגענו ליח' חי"ק 380 הקרובה כל כך לבה"ד 7, ומשם לשער נעול עם שלט: אין כניסה. זו היתה קבלת הפנים ביחידתנו החדשה.

כשנכנסנו, פגשנו את רס"ל ורדה, המזכירה היפה, את סגן מני וממ"ק פרדי - המהנדסים, ואת אלכס, אזרח עובד צה"ל שעבד במעבדה כטכנאי, והגיע אלינו מהשגרירות במוסקבה וכמובן את רס"ר יהודה קיץ שהיה אחראי להפעלת מעבדת האלקטרוניקה ולהכשרת הטכנאים החדשים ביחידה. כעבור שנה הגיע טכנאי בכיר נוסף, עזר כנגדו של קיץ, הלא הוא רס"ר ראובן הולדנגרבר. לפני כן היה טכנאי בכיר ב"גלי צה"ל."

עם הצבתנו ביחידתנו החדשה, העלינו את מספר משרתיה באופן מרשים לעשרה אנשים. התמלאנו גאווה, משום מה דווקא בגלל קוטנה של יחידתנו ובשל העובדה שכל חייליה יכלו להיכנס לטנדר הויליס הצבאי בעת נסיעתנו לאכול צהריים בחדר האוכל של יח' 380. משום מה, הזכרנו עובדה זו שוב ושוב במהלך השנים, כמו היתה לדבר חשיבות מיוחדת. הלא כל דבר מתחילים קרוב לנקודת האפס, כלומר: בקטן...

יומיים הסתובבנו, צבענו, ניקינו, ולבסוף נאמר לנו: מאחר והיחידה אליה אתם מיועדים, הינה בדרגת סיווג בטחוני "סודי-ביותר", תלכו לבדיקה ביטחונית. השלב הראשון של המבדק הביטחוני החל בראיון על ידי איש בטחון מיחידת הצפנים הסמוכה ליחידתנו. בשלב הבא נתבקשנו למלא טפסי פרטים אישיים תוך ציון שמותיהם של אנשים שמכירים אותנו היטב, ובשלב המסיים נערכה בדיקה לשם וידוא נכונות הפרטים האישיים ואמיתותם. התהליך האחרון נמשך שלושה חודשים שבמהלכם סופחנו לגדוד הקשר של פיקוד צפון שהיה במתקן הצבאי בנצרת. "אם בדיקתנו תעלה יפה" - נאמר לנו - "תוצבו ביחידה שלנו". היחידה כונתה כאמור: 374. (השם המלא: יחידת חי"ק 374).

שלושתנו: מיכאל, אני ומשה, הוצבנו כאמור בפיקוד צפון שמפקדתו שכנה באותם ימים במשטרה הבריטית בנצרת. נאסר עלינו לגלות שם לאיזה יחידה אנו מיועדים,

אבל חברינו בפלוגת האלחוט הבינו שמדובר ביחידה סודית. אלוף הפיקוד היה אז האלוף מאיר זורע ("זרר") מקיבוץ מעגן מיכאל. מג"ד גדוד הקשר היה סא"ל יעקב אלמוג, ואנחנו סופחנו לצוות האלחוטנים של אלוף הפיקוד.

הרגשנו שונים ואחרים. לא שייכים, ללא כתובת או יעד ורק ידעו עלינו שאנחנו "של פתחיה".

תקופת פיקוד הצפון היתה חוויה נהדרת. סיורים, משמרות בחדר האלחוט, נטילת חלק בתרגילי צה"ל שונים ו... הרגשה מתקנת.

לאחר שלושה חודשי "שפשוף" במקצוע האלחוט, חזרנו ל"יחידה", למעשה לא ידעו מה בדיוק לעשות איתנו. מונה עלינו כמפקד קצין קשר טרי בדרגת סג"מ שהגיע כחודשיים אחרינו ליחידה. שמו היה בני (בניהו) פופיסקי מתל אביב.

הוחלט ללמד אותנו "שימוש מושכל במקלט קשר" תוך שימוש ב"מקלט" "המרלנד", על פי חוברת לימוד שכתב רס"ן פתחיה. עד היום אנו זוכרים חוברת זו לטובה.

הוחלט שנלמד הקמת אנטנות שונות, אנכיות ואופקיות וכן כיוון והפעלת מ.ק. 81, (במשדר זה השתמשו לראשונה עבור התחנה הצבאית "גלי צה"ל" כשהוקמה התחנה והוא היה גם המשדר התיקני של כל פיקודי צה"ל) ומ.ק. 382 לז"ה - משדר חזק עוד יותר, ששימש את הצרפתים במלחמת אלג'יר. ולבסוף הוחלט שנלמד גם מורס באנגלית ובערבית. ימי בי"ס חזרו.

פתחיה היה גאה בנו, וכשהיה קצין תורן היה מקפיד אותנו באמצע הלילה למגרש הכדורגל, שם ישב על כסאות עם הקצינים האחרים, ואמרו לנו למקם תוך עשר דקות אנטנת MS 44 - בחושך מוחלט ובלי לדבר.

כשהכול עמד ועבד היה אומר: "אתם רואים? אלה החבר'ה שלי".

את התורה הרביץ בנו סג"מ בני פופיסקי. חלק ניכר מזמני הפנוי ביליתי במעבדת האלקטרוניקה עם פיקודיו של הרס"ר קיץ, ((שבשלב מסוים היה נדמה שירדו מהפסים. השיטו אוניות על המרפסת, שברו מכשיר כיוול BC 221 יקר ונדיר והלכו לפסיכיאטר לספר לו שיש להם בראש ארבעה חתולים ושלושה שולחנות. ואם לא יתן להם עוד שולחן, יזרקו עליו את החתול המיותר.)) יש לציין שרס"ר קיץ זכה ברבות השנים בפרס בטחון ישראל עבור המצאת המכשיר שמשדר עצמאית מורס בחמישיות בעברית, אנגלית וערבית ללא שגיאות וללא חזרה בנתונים, ובו השתמשנו ביחידה.

עניין הסודיות היה ממש אובססיה. הלכנו בלי תגי שרוול. אכלנו בחדר האוכל של הקצינים. אלה היו החודשים בהם הרבינו לבצע ניסיונות אלקטרוניים למטרת לימוד וקביעת שיטות חסימה אלחוטיות, בעיקר בת"ג (תדירות גבוהה).

אסור היה לספר לחברינו החדשים בבסיס מה אנו בדיוק עושים. אפילו במגורים הפרידו אותנו עם קיר של דיקט.

בסיום הקורס שנמשך כשנה, אסור היה להעניק לנו, בוגריו, כל תעודות, אז החבר'ה הדפיסו תעודות עצמיות כיד הדמיון. בסיום הקורס הוענקה לשלושתנו, האלחוטנים הראשונים של היחידה, דרגת רב"ט.

חלק מאתנו, גם אני, התנדבו ללכת לקורס צניחה - בשביל הרושם, היינו כבר בתחרות אמיתית עם יחידת הקשר של הגדוד הארצי - גאוות הקשר"ר.

חגי מימין, ביושבים

1962, בקורס צניחה

חלק גדול מתורות הלוחמה האלקטרונית שניסיונותינו בשטח היוו את הבסיס להן ושנדפסו כחוברות לימוד שנים רבות לאחר מכן, נוצרו למעשה באותן שנים של עד מלחמת ששת הימים, כלומר משנת 1961 ועד שנת 1967. להלן כמה פרטים טכניים הנוגעים למלאכתנו:

להתרשת על רשת אלחוט המשדרת מורס בדיוק של 0 (אפס) הרץ היה ממש אומנות. לבשנו שני זוגות אזניות על הראש והיינו משווים צלילים בעזרת מתג ה-BFO. היכולת לשדר מורס אותיות ומספרים אקראיים שנוצרו במנורת ניאון ולכוונם לאותה מהירות וצליל של ה"קורבן" שבנה קיץ, ("משדר האימונים") זה דרש ריכוז ומיומנות של ממש.

לאחר שנה הגיעו בני המחזור השני ובו שלושה אלחוטנים חדשים, הישר מבה"ד 7: דודו איזק מנהריה, צביקה שניידר מכפר ויתקין ומשה קפון התל אביבי. עכשיו היינו גיבורים על חלשים. בינתיים נוצרה כבר תורת חסימה בסיסית לרבות מערכי שיעור ואפילו תק"ש 151 (תיבת קשר ממונעת) אחד עם גנרטור-שדה ומשדר לז"ה 382 עם שש מנורות של 150 ואט כאנטנה דמה שטווח שידורה מוגבל.

ובנוסף, הותקנו בתק"ש מקלט "המרלנד" פאר היצירה האמריקאית ומכשיר - CHC

1700-1 להפקת אפקטים ו"רעש לבן" עם הזזת תדרים אוטומטית.

לאט לאט נבנו בסדנת חיל הקשר עוד תק"ש ועוד תק"ש, נבנו והותקנו ביחידה שלנו, חדר משדרים ובו 6 יח' מ.ק. 81, וכן חדר מקלטים משוכלל יחסית. כך הונח למעשה הבסיס לבית ספר לאימוני ל"א (לוחמה אלקטרונית). אני זוכר לילות שלמים שישבנו בחדר מקלטים כדי ללמוד להאזין לרשתות אלחוט ידידותיות ועוינות, פשוט כדי ללמוד שיטות של האזנה נכונה. היינו יושבים, ורושמים מאפייני קליטה. הראשונה היתה התחנה שאות הקריאה שלה היה: www תרגילים של ממש התחלנו לבצע בשטחי פלמחים ובפאתי נחלת יהודה (נחלת), שליד ראשל"צ, כאשר הקשר היה בעזרת רשת מוטורולה שלעולם לא איכזבה.

אחת הבעיות הגדולות היתה שלא ניתן היה לנסות את המערכות השונות "על חם" בגלל הסודיות וגורם ההפתעה. כלומר: אסור היה שאותות שידורי האימון שלנו בעת תרגול חסימות, יעברו את קו הגבול הישראלי, כדי שהאויב לא יאזין וילמד מה אנו עושים. המקסימום האפשרי היה לשדר בעזרת חוט קטן שמדמה אנטנה ששידר ואטים בודדים וטווח השידור שלו היה קצר יחסית.

שידור של 1 קילוואט לאוויר היה זקוק לאישור של מפקד היחידה.

כך גם שידורים חיים על יחידות צה"ל כדי להתנסות וללמוד, שהיו פרויקט חד פעמי, בייחוד לאור הבלגן העצום שזה עשה ביחידות עצמן. ההצפנה בתרגילים נעשתה בהתחלה עם "מלקוד ירוק" או שחור, אבל אחר כך המציאו את קוד "חציל" שהיה פטנט מקומי של קודים שהחליפו מילים שימושיות שלהן נזקקנו בעת ההפעלות. יתרונו היה בזמינותו וקלות הפעלתו.

קוד "חציל" לא השתנה במשך שנים רבות.

בתום שירות צה"לי של שנתיים וחצי, עיצבנו יחידה שונה לחלוטין מזו שקיבלנו. במקום עשרה חיילים עם הקמת היחידה, מנתה היחידה עשרות חיילים בסדר ובקבע ששירתו במעבדה, במחסן, בנשקיה, ברכב, בהצפנה ובמינהלה, וכמובן בצוות האלחוטנים. שתי שורות של תק"שים מזוודים היטב חנו בשדרת הקזוארינות. במשך הזמן החלו להגיע ליחידה אלחוטני מילואים. עלינו, האלחוטנים הותיקים, ולמעשה מקימי היחידה בפועל, הוטלה המשימה להופכם לאלחוטני ל"א. וכך הפכנו בין לילה למדריכים. את מלאכת ההדרכה לקחנו ברצינות רבה מתוך מחשבה שאנו תורמים לצה"ל את המירב והמיטב, כמובן באמצעות מערכי שיעור ששקדנו על הכנתם.

בזמננו הפנוי הקמנו תחנת חובבי רדיו עם אות הקריאה האל-מותי : 4X4QA

והפעלנו אותה ביום ובלילה, להנאתנו השלמה. כך היכרנו חובבי רדיו בכל רחבי העולם, ואף שיפרנו את הידע שלנו בגיאוגרפיה. כמובן שלחנו וקיבלנו גלויות אישור לקיום הקשר QSL.

בעזרתנו וביוזמת המפקדים, הורכב קורס מובנה של שמונה חודשים ללימודי תורת ה"א וכן מערכים ללימוד ערבית מדוברת ולימודי מורס בערבית ואנגלית. רס"ר עזרא קלסדי מרחובות הרביץ בנו את תורת החמישיות (מורס) במיומנות מדהימה ובמהירות קליטה של עד 28 חמישיות בדקה. בוצעו תרגילים שכללו לעיתים מעל עשרה כלי רכב מסוגים שונים, הוכנס תחום של שידורי FM, והאנטנות לבשו צורה, גובה, ומרחק לפי מה שנמצא בשווקי העולם.

הוקמו בסיסי קבע ברחבי הארץ עם אמצעי שידור רבי עוצמה בתדרי אפ.אמ וכן הוכנס ציוד ssb.אס.אס.בי עם משדר ה-205 הותיק ומקלט הקולינס החדשני. הקשר עם יח' המודיעין 8200 החל להתהדק, לרבות שיתוף פעולה בזמן אמיתי, כמו גם שיתוף הפעולה עם חיל האוויר. מיחידה הזויה בשם 374 קמה מעצמה של ממש שחיכתה למימושה.

אנו, שלושת האלחוטנים הראשונים, השתחררנו מצה"ל בשנת 1963 אבל היחידה עודנה קיימת בבסיס צריפין. עד מלחמת המפרץ הראשונה ב-1991 שירתנו במילואים, עברנו קורסים (לרבות אלחוטן סוג 9 שהוא הגבוה ביותר שהיה קיים באותה עת), השתתפנו בתרגילי שדה ושמחנו לפגוש אלחוטנים חדשים ביחידתנו המורחבת שהפכה לגדוד קשר תקני – חי"ק 5114 על כל סממניו. יש לציין שהיחידה קלטה עם השנים ציוד חסימה משוכלל לגלי רדיו ת"ג ותג"מ. כיום פעולת החסימה נעזרת במחשבים והמלאכה פשוטה יותר: המחשב עושה את העבודה טוב יותר מאזניו של האלחוטן. עד היום מפעמת בנו תחושת ראשונים וחלוצים ועל כך גאוותינו.

שם היחידה היום "פסגות".

תודתי למיכאל שסייע בהפקה.

חגי ב.ג.

בית השיטה 15-08-2004

ומה קרה אותנו מאז :
 מיכאל : "חזרתי לקיבוץ, עבדתי ברפת 5 שנים, נשאתי עברתי לעיר הגדולה. גרנו בבת- ים שנים רבות עד 1983 ואז עברנו להרצליה. למדתי מדעי חקלאות וסיימת תואר ראשון. התמחיתי בטכנולוגיה של מזון, מה שאפשר לי לעבוד במחלקה למחקר ופיתוח של חברה גדולה למזון בפ"ת, והגעתי למעמד של סגן מנהל המחלקה. לאחר 5 שנים הצטרפתי לבנק גדול בו עבדתי כקרוב ל30 שנה עד שיצאתי לגימלאות. כל חיי אני כותב. בשנים הראשונות לאחר שפרשתי, עברתי סדנאות לכתובה יוצרת, הוצאתי לאור עד עתה 3 ספרי שירה שזכו להצלחה ובזכותם התקבלתי כחבר מן המניין באיגוד כללי של הסופרים בישראל, ובאגודת הסופרים העבריים שייסד ביאליק בשעתו. כיום עומד לצאת לאור ספרי הרביעי שיהיה ספר סיפורים (פרוזה) ולא שירה. נשוי לזיוה, אב לשניים וסב לשני נכדים מקסימים ונכדה מקסימה לא פחות. "

משה סלומון: מייד עם שחרורו החל משה לעבוד בבנק הבינלאומי והגיע עד דרגת ניהול בכירה במשרדי הבנק בכל בו שלום. נשוי לסוזי ולהם שתי בנות ונכדים. גר ברמת גן. עם יציאתו לגמלאות החל ללמוד משפטים וסיים כמצטיין הפקולטה והוא בן 71.

בני פופסקי-למד חקלאות ברחובות ובעל תואר דוקטור
 בני קלוס –נשוי עם 4 ילדים ונכדים, גר בחדרה שימש מנהל התקשורת בחברת החשמל עד יציאתו לגימלאות.
 מנחם ריטה-נשוי לזהבה עם 4 ילדים ונכדים, בעל חברת ביטוח וגר בהרצליה. נפטר בחוליו ב 1998.

צביקה שניידר-נשוי עם ילדים ונכדים, מהנדס כימיה במפעל כימיה וזיקוק.
 שמואליק קראוס-בדרגת תת ניצב במשטרה אחראי למעבדה הארצית בירושלים.
 יהושוע פרנקל-נשוי עם נכדים, מהנדס אלקטרוניקה בפרויקט החץ באשדוד.
 דודו איזק-הלך לקורס קצינים והגיע לדרגת סגן אלוף בגדוד, מהנדס אלקטרוניקה.

למעלה: דודו איז'ק,
 עומדים מימין לשמאל: פתחיה פייג, ראובן הולדנגרבר, שאול דיוקמן, מוצ'צ'ו (לפידות), מיכאל רייך,
 אלי כהן, חגי.
 כורעים:
 עזרא קלסדי, קלמנט כהן, ? , אמנון הירשפלד, רפי אפטר.

היחידה השתתפה בכל מלחמות ישראל הידועות והנסתרות מאז ועד היום.

מלחמת ששת הימים:

הוצבנו בפרדסי גן שורק שלושה תקשי 151 והיינו במשימה יחד עם הציוד הנייח בבסיס צריפין ובבסיסים מרוחקים, למנוע את התקשורת בין מדינות הקע"מ = מצרים, סוריה ועירק בתדרי ת"ג. המטרה הראשונה ניתנה ב - 5 ליוני לחסום את כל תדרי חיל האויר שלנו בכדי למנוע גילוי שעת השין להתקפת חיל האויר על חילות האויר של מצרים סוריה ועירק. עבדנו ארבעה ימים רצוף ולפי עדות המטכ"ל המצרי היינו גורם משמעותי בתבוסתם.

מלחמת יום כיפור:

היחידה על כל ציודה הנייח והנייד, ביבשה ובאוויר לקחה חלק במלחמת יום הכיפורים. היחידה פעלה בסיני ובגולן ושלחה תקי"שים כבר ביום ה" 4 ליוני לגולן ולסיני. מטרת הפעילות הייתה לעזור לחטיבות הפועלות בשטח וכן לתת שירותים למערכות ל"פ שפעלו מול שריון וחיל אויר של האויב. הניהול בגולן היה תחת פיקודו של סא"ל צבי ניגל שפעל בתיאום עם המפקדות של 8200 במישר ובתל אבונידה בגולן וכן בתיאום עם פיקוד צפון בצפת. בסיני ובגולן פעל גם מטוס דקוטה של היחידה ובו אלחוטנים במשימות חסימה. אני הוצבתי בהתחלה בצפת ועם הדיפת הסורים מזרחה עלינו לתל אבו חנזיר (תל יוסיפון) מעל אורטל, ואחר כך הוצבנו בחרמונית שבצפון למספר חודשים. רוב המגויסים שירתו עד ערב פסח 1974.

מבט מהחרמונית לרכס החרמון בצפון, נובמבר 1973

הצוות של חגי בחרמונית אוקטובר 1973 עם תק"ש 151 ת"ג.
מימין: חגי (מפק"צ) שמוליק קראוס ומנחם ריטה אלחוטנים ויהושע פרנקל – טכנאי

חורף, דצמבר 1973 היה קר וסוער במיוחד, הציוד כוסה לחלוטין ומים סופקו
במסוקים.

במלחמת לבנון בשנת 1982 היחידה התמקמה במרבית האתרים הגבוהים בלבנון.
כל אנשי המילואים נתנו את חלקם לתקופות של עד 42 יום באיוש הציוד.
אני שירתתי בגבל ברוך הצופה על אגם קרעון אשר דרומה לביירות במתכונת קרבית
לחלוטין.

חזרה מחופשה
 כימים א,ד'-שעה 0700
מחילה- אולמי רון
חתל-אביב-יד-אלהו
 כריכת "קלית" (נציף 7)
 הקפד לא לאתר!
 03-691-110
 ובקש את קבל-בארון
 יתכן ויקים עומס בקום
 אל יאוש. עה טוב!

יציאה לחופשה
 1. יציאה עם נשק אישי חובה.
 2. אין לרוב בלתי-חיים.
 3. אין לקנות דבר בשטח
 לכנין, למעט סגדיות
 ומשקאות קלים לצליבה אשת
 4. שמור על הוראות עלות-
 עדה ובטחון-קשר.
 אלתזכיר כונניות, חופשות
 גזסים ובד.

"ארזים"

428462 - 313
טופס זיכויים

מוגבל (לאחר הפלוגה)
כרטיס קליטה
 חלק ב'
 (יימסר לחייל עבור אפסנאות)

21.09.79
 תאריך החיצות

מחנה	מס' אישי	שם משפחה	שם פרטי	דרגה
א	460545	אביב	חאי	סמ"ר
ב	3	5114	8	151
ג				
ד				
ה				

חפץ: 3
 חפץ: 151
 חפץ: 5114
 חפץ: 8

סוג נשק

ציוד
 נוסף

הערות:
 * חובת קבלת זיכוי - נהגים, חטי"ק רכב, קצין רכב
 ** חובת קבלת זיכוי - קשרים, סוכאים, מסייעים
 *** חובת קבלת זיכוי - נהגים, בעלי מקצועות חיל חימוש
 **** חובת קבלת זיכוי - משי"ק אפסנאות, ספק מזון.

530-1

במגדל השידור שבראש ההר

עם דורון בשמירה ועל הסכר שעל אגם קרעון.
למטה: מיקום הציוד בתנאים קשים בראש ההר, ברקע האגם

בצעדת ארבעת הימים לירושלים 1962 - ועם אבא 1961

4x4qa

תחנת החובבים בבית השיטה על בסיס מ.ק 19 שנמצא בסליק במאפיה
הקמה עם משה מלמד ודורון פורת.

יוני 2013